

Ert dnr N2019/02952/JL

n.remissvar@regeringskansliet.se

Yttrande över promemorian ”Genomförande av EUs direktiv om otillbörliga handelsmetoder mellan företag i jordbruks- och livsmedelskedjan” (Ds 2019:19)

Lantbrukarnas Riksförbund (LRF) vill härmed lämna synpunkter på rubricerad promemoria.

Sammanfattning

LRF tillstyrker utredningsförslaget som förbundet anser är väl genomarbetat. LRFs mening är att EU-direktivet och den föreslagna tillämpningen i promemorian kommer att främja utvecklingen i den svenska livsmedelskedjan. Dagens styrkeförhållanden mellan olika led i kedjan behöver jämnas ut och EU-direktivet och utredningsförslaget syftar till att åstadkomma detta. Därmed utgör även förslaget en viktig del i arbetet med den nationella livsmedelsstrategin, vars övergripande mål är att öka den inhemska livsmedelsproduktionen.

Inledning

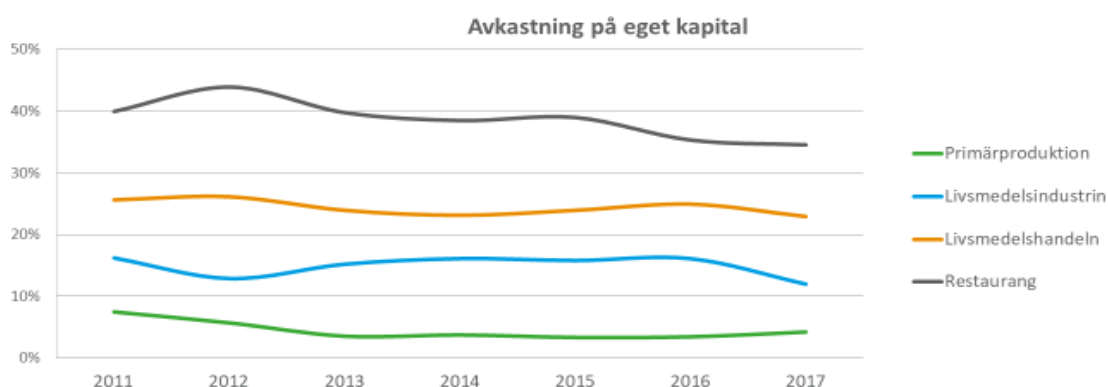
Under en lång följd av år har importens andel av den svenska livsmedelskonsumtionen ökat. Svenska konsumenters ökade efterfrågan efter EU-inträdet har i huvudsak tillgodosetts via import och den ökande priskonkurrensen på den inhemska marknaden har pressat lönsamheten för svenska bönder. Följden har blivit minskade marknadsandelar för inhemsk produktion. I den allmänna debatten kring Sveriges beredskap och försörjningstrygghet har utvecklingen på livsmedelsområdet uppmärksammats och beskrivits som problematisk.

Ovanstående utveckling utgör en bakgrund till beslutet i riksdagen 2017 om en nationell livsmedelsstrategi. Beslutet, som fattades med mycket bred politisk uppslutning, uttrycker att det övergripande målet ska vara en konkurrenskraftig livsmedelskedja där den totala livsmedelsproduktionen ökar, samtidigt som relevanta nationella miljömål nås, i syfte att skapa tillväxt och sysselsättning och bidra till hållbar utveckling i hela landet. LRF ser det som mycket viktigt

att det nu finns en politisk signal om en tydlig färdriktning för livsmedelsproduktionen. Men en ökad produktion förutsätter bättre lönsamhet i primärledet.

När det gäller livsmedelskedjan är det viktigt att det finns en bra balans mellan dess olika delar. Med en rimlig balans finns det förutsättningar för en godtagbar lönsamhetsutveckling i olika led samtidigt som konsumenterna uppfattar priserna som skäliga. I Jordbruksverkets uppföljning av livsmedelsstrategin (Rapport 2019:9) finns en uppföljning av lönsamhetsmarginaler i olika led. Nedanstående graf redovisar avkastningen på eget kapital i jordbruket, livsmedelsindustrin, detaljhandeln och restaurangnäringen. Som framgår ligger avkastningen på eget kapital markant lägre i jordbruket jämfört med senare led. Delvis ligger en förklaring i skillnader mellan olika led beträffande andelen bundet kapital och en sammanställning av exempelvis nettomarginaler ger mindre skillnader. Avkastning på eget kapital är dock ett relevant mått ifråga om olika branschers långsiktiga överlevnad.

Lönsamhet i livsmedelskedjans olika delar

Källa: Jordbruksverkets uppföljning av Livsmedelsstrategin, rapport 2019:9.

3

Synpunkter på promemorian

Utredaren framhåller att EU-direktivet och dess implementering har en koppling till riksdagsbeslutet om en nationell livsmedelsstrategi. Som framgått håller LRF med om denna bedömning.

EU-direktivet om otilbörliga handelsmetoder syftar till att stärka små aktörer i livsmedelskedjan och är därför ett ändamålsenligt instrument i arbetet med att nå livsmedelsstrategins mål. En ökad livsmedelsproduktion förutsätter en starkt lönsamhet i primärledet och redovisningen av olika lönsamhetsmått i Jordbruksverkets uppföljning av livsmedelsstrategin bekräftar den bilden.

Dnr 2019/8482

2020-02-17

En annan omständighet som påverkar konkurrensförhållandena inom EU är att Sverige hör till den grupp av 8 länder inom EU som idag saknar specifik lagstiftning om otillbörliga handelsmetoder i livsmedelskedjan. Implementeringen av direktivet i Sverige bör därför stärka den svenska livsmedelsproduktionen.

I fråga om förhållandena i livsmedelskedjan finns skäl att peka på det pågående arbetet med att göra livsmedelskedjan, från producent till konsument, mer hållbar. Denna utveckling är tydlig i den svenska livsmedelsstrategin och inom EU har Kommissionen nyligen lanserat "The European Green Deal" respektive aviserat kommande förslag om "From Farm to Fork". LRF beslutade i inledningen av 2020 om en hållbarhetspolicy med liknande fokus.

Ökad hållbarhet kräver ytterligare investeringar i livsmedelskedjan, bl a på klimat- och miljöområdet. Dessa investeringar ligger ofta i primärledet. LRF anser att utredningsförslaget om handelsmetoder i livsmedelskedjan förbättrar möjligheterna till en bättre riskspridning och ansvarstagande i hela livsmedelskedjan i fråga om investeringar för en hållbar produktion och konsumtion. Även riskspridning i livsmedelskedjan till följd av varierande globala råvarupriser bör underlättas genom EU-direktivet.

Förslaget om implementering av EU-direktivet innebär på några punkter avvikelser från EU-reglerna. Dels föreslås att omsättningstrappan rörande vilka företag som omfattas inte ska tillämpas. Vidare görs ej skillnad på färskvaror och andra livsmedelsprodukter i tillämpningen rörande betalningstider.

LRF anser att överimplementering av EU-regler i normalfallet bör undvikas. Om genomförandet i Sverige innebär förenklingar och förbättringar bör dock undantag accepteras. Vi anser att denna situation föreligger på ovannämnda områden.

I fallet med trappmodellen för omsättningsberäkning menar utredaren att trappan skulle ge inlåsnings effekter och att fokus skulle hamna på att beräkna och utreda omsättning och företagsstrukturer istället för att bedöma och motverka otillbörliga handelsmetoder. Utan trappmodell blir det alltså en enklare administration och hantering. Även i fråga om färskvaror och andra produkter framhåller utredaren att förenklings skäl motiverar varför grundregeln om 30 dagars betalningstid respektive tidslimit för annullering av beställningar bör gälla lika för alla varor. LRF gör samma bedömning som utredaren på dessa punkter.

LRF har uppmärksammat att det från detaljhandeln riktats frågetecken kring situationen för små köpare i livsmedelskedjan när den s k trappmodellen inte tillämpas. Generellt sett ska otillbörliga affärsmetoder självfallet inte tillämpas åt något håll i livsmedelskedjan. LRF noterar att EU-direktivet tar sikte på leverantörernas situation i livsmedelskedjan. Därför är det viktigt att föreslagen tillsynsmyndighet, dvs Konkurrensverket, inom ramen för sitt allmänna konkurrensvårdande uppdrag uppmärksammar och behandlar eventuella anmälningar eller synpunkter från exempelvis små köpare i livsmedelskedjan.

Dnr 2019/8482
2020-02-17

Denna verksamhet kommer rent praktiskt att ligga utanför EU-direktivet. Aktörer som känner sig utsatta för otillbörliga handelsmetoder bör alltså få sin sak prövad i enlighet med annan relevant lagstiftning.

LANTBRUKARNAS RIKSFÖRBUND

Anders Holmestig

Vice VD, avdelningschef

Lars-Erik Lundkvist

Expert